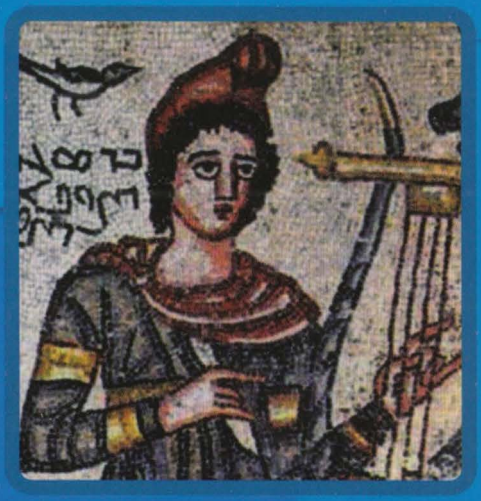
Rainer Maria Rilke

Orpheus'a Soneler

Türkçesi : Yüksel Pazarkaya

Şiirler 12

Cem Yayınevi

RİLKE KİTAPLARI
Şiirler 12

RAINER MARIA RILKE
Orpheus'a Soneler

Almancadan Çeviren: Yüksel Pazarkaya
Die Sonette an Orpheus (1923)
1. Basım: Ekim 2012
ISBN 13:978-975-406-907-5
Dizgi: Cem Yayınevi
Kapak Tasarım: Cem Yayınevi
Baskı: Umut Matbaası
(212) 637 09 34
Sertifika No: 12147

CEM YAYINEVİ

İpek Sokağı No: 8/A
34433 Beyoğlu - İstanbul
Tel: (212) 293 41 70 Faks: 244 15 33
www.cemyayinevi.com
info@cemyayinevi.com
Sertifika No: 10823

RAINER MARIA RILKE

Orpheus'a Soneler

Almancadan Çeviren:
Yüksel Pazarkaya

cem yayınevi

ÖNSÖZ(*)

Orpheus'a Soneler, tıpkı *Duino Ağıtları* gibi, 1922 yılında İsviçre'nin Wallis Kanton'unda Sierre yakınındaki Muzot şatosunda yazıldı ve tamamlandı. Birinci bölümdeki soneler 2 – 5 şubat, ikinci bölümün soneleri 15 – 23 şubat arasında yoğun bir çalışma ve yaratım sürecinde ortaya çıktı. Böylece Rilke şiirinin iki başyapıtı tamamlanmış oldu. *Duino Ağıtları*, on yılı bulan bir oluşum sürecinin sonunda bir son hamlenin ürünüyken, *Orpheus'a Soneler* 1922 şubatında bir *batında* doğdu.

Soneler, Rilke'nin açıklamasına göre, Mısır yaşantısının derin izlerini taşırken, sürmekte olan eskiyi günün somutluğuyla birleştiren şiirler. Oluşum süreçleri aynı olmasına karşın, *Ağıtlar* ile *Soneler* arasında şiirsel olarak sıkı bir bağıntıdan söz etmek mümkün değil. *Ulrich Fülleborn*, *Ağıtlar*'ın on yılı bulan oluşum sürecini anıştırırca, "*Ağıtlar*'da geçmiş telâfi edilmekte ve şimdiki zamana ulanmaktaydı, böylece bir yaratım evresi kapanmaktaydı, buna karşılık *Soneler* erişilenin düzeyinde başlayıp, geleceğe doğru açıktır", diyor.

Buna karşın, on yıl sonra *Ağıtlar*'ın tamamlanmasının getirdiği rahatlama, *Soneler*'in bir çırpıda yaratılması için gerekli gücü ve gizilgücü tetiklemiş, Fülleborn'a göre: "Her halü kârda, *Ağıtlar*'ın bir sınır figürü olarak çok kudretli meleğinin yerine, ortanın bir siması olarak Tanrısallaştırılmış şarkıcı Orpheus'un geçmesinin anlamı ne denli vurgulansa azdır."

(*) Bu bölümde ağırlıklı olarak Ulrich Fülleborn'un uzman yorumunu özetlemeye çalıştım. (Y.P.)

Bu şiirsel yönelim değişimi, Fülleborn'a göre, her iki başyapıtı birbirine karşıt biçimlerde ortaya çıkarıyor. *Ağıtlar*'daki melek şiiri, uyaksız antik ağıt geleneğine ve serbest düzüne dayanırken, *Orpheus* uyak varsıllığına sahip özlü Lâtin sone biçiminde gerçekleştiriliyor. Bu biçim, daha sonraki şiirlerde genellikle sürüyor.

Soneler ile başlayan yeni şiir evresinde, bir önceki *Ağıtlar* dönemine göre, değişen şiirsel tasarım, *Ağıtlar*'ın *yakarı* ve *söyleni* kavramlarından, Orpheus'un lir ile şarkı söylemesine bağlı olarak, *dinleme*, *duyma* kavramlarında ve bunlara ilişkin imgelerde görülüyor. *Orpheus söyler. Ey yüksek ağaç kulakta!/.../ işitinde onlara bir mabet kurdun.* Birinci sonede haber verilen bu yeni tasarım, ilk bölümün son sonesinde somut olarak bütünlenip biçimleniyor:

SEN ama, Tanrısal olan, sen, son ana dek tınılayan,
üzerine horlanan Menadlar sürüsü çıldırdığı için,
onların bağrışlarını bastırdın sesinle, sen güzel olan,
yıkımlardan yükseldi donatan oyunun senin.

Kimse yoktu orada, başını ağrıtıp liri bozacak.
Ne denli boğuşup kudurduysalar, ve bütün sivri
taşları senin kalbine fırlattılarsa da ancak,
olurlar sende ırsal ve işitim yetenekli.

Sonunda parçaladılar seni, öç havliyle,
sesin daha arslanlarla kayalarda yanıyordu
ve ağaçlarla kuşlarda. Orada şarkı söylüyorsun şimdi hâlâ.

Ey sen yitik Tanrı! Sen sonsuz iz!
Salt sonunda seni parçalayıp düşmanlık dağıttı diye,
biz işitenleriz şimdi ve doğadan bir ağız.

Ulrich Fülleborn, *Orpheus* şiirlerinin özgünlüğünü, *'belgin belirsizlik'* paradoksuyla tanımlıyor. Rilke'nin şiirsel hassaslığıyla, şiirlerinin içeriğinde bulunan anlam çokluğu arasındaki çelişkili gerilimden söz ediyor. İlk sonedeki *yüksek ağaç* hem gerçek doğadaki somut nesnedir, hem de Orpheus'un şarkısından yükselen ve kulağa yerleşen bir *ağaç*. Yani işitilebilen bir ağaç. Bu iki

yaklaşımdan hangisi doğrudur sorusu, Rilke'nin şiiri için yersiz bir sorudur. Yazar, bu anlam eksenine ikinci sonedeki *nerdeyse bir kızdı* örneğindeki *neredeyse* belirsiziyle Rilke'ye özgü bir tasarım katıyor. Çok anlamlılık tasarımı burada somut biçimde görülüyor. Bir yandan soneler zincirinin adandığı, genç yaşta ölen Wera Ouckama Knoop, *neredeyse bir kız*, ama bazı yorumcuların savladığı gibi, aynı zamanda, özellikle şair Ben'inin özünde bulunan *çift cinsiyet*.

Çoklu anlama açık olmak yer yer, sözün ve anlamın bittiği sınıra dek dayanır. Bir anlam boşluğuna, susma noktasına varır. (*Bak: Birinci Bölüm, X. Sone*) Rilke'nin şiirlerine, burada özellikle sonelere zorlamayla tek anlam yüklemeye kalkmak, bu şiirin oluş sürecine ters düşer, yanlıştır. Bu bakımdan, Fülleborn'a göre, açık anlamlı olmak, şiirin okuruna tanınan bir özgürlüktür. Okur bu özgürlükle, şiirin oluşum sürecine katılır.

Okurun kazancı, "dil-şiir sürecine katılması, ki bu süreç, anlamlı bir deyişin, hem de yaşamın olanaklarını durmadan hep yeniden dener."

Orpheus'a Soneler, bütün yönleriyle yaşama bir evetleme ve övgüdür. "Bununla ama okur, kendi yaşam deneyimlerinden hareketle, *Orpheus'a Soneler*'in temel tavrında bugün öne çıkan yaşam uygulamasına, doğa ve insan ilişkisine, bir seçenek bulunur mu, sorusunu düşünmeye çağrıldığını duyumsamalıdır." Yaşam için okura kalıp ve dogma öğretilmiyor, düşünce özgürlüğü ve düşlemgücü her yönden özendiriliyor.

Zincirleme şiir, XX. yüzyılda çağdaş biçimde yeniden kurgulanarak, modern şiirin biçimlerinden biri oldu. Bu bağlamda Rilke'nin, *Dualar Kitabı* ile başlayan özgün bir yeri var. Zincirleme içersinde tek şiir, bütünsellikten vazgeçerek, daha kapsamlı bir bütünün parçası oluyor, daha büyük bağlamlar oluşturuyor. Rilke, iki bölümde toplam 55 sone ile dil sürecinde iç ve dış dünyayı kapsayan bir bütün oluştururken, bu bütünün parçaları için geleneksel sone kalıbını seçiyor. Ama bu kalıbı katı ölçü ve uyak kurallarını uygulayarak değil, kalıbı değiştirip çeşitlendirerek

güncelleştiriyor. Şiirlerden görüleceği gibi, sonenin 4/4/3/3 yapısını bozmuyor, bu yapı içten değişip çeşitleniyor. Fülleborn'un deyişiyle, sone burada Rilke'ye özgü, özgün bir dilsellik, müzikalite ve şarkısallık kazanıyor.

Orpheus, Yunanlıların Tanrı olarak görmedikleri bir mitolojik figür. Buna karşılık, Rilke *Soneler*'de onu modern Tanrı katına yükseltiyor. Rilke, bir yandan, modern insanın başına gelenleri yapıtaran Tanrı'ların olmamasından içine düştüğü *pozitivist* çaresizliğe karşı şiirle yeniden yarattığı Orpheus aracılığıyla mitolojik dayanak oluşturuyor. Bunu yaparken, Yunan mitolojisinin Tanrı saymadığı Orpheus ile dünya, insan ve nesneler arasında bağlantı kuruyor. İnsana ve dünyaya yakın, dolayısıyla dünyasal olana içkin bir Tanrı kişileşiyor. Bu bağlantıda, Orpheus'un şarkı söyleyen bir söylence figürü olması önemli. Onun şarkısına insan, doğa ve nesneler huşu içinde kulak veriyor. Beda Allemann'a göre, böylece Rilke'nin mitleri, onların varlıklarının olanaksızlığından kaynaklanan çözülmez bir gerilim kazanıyor.

Orpheus'a Soneler'in, doğrudan genç kız yaşta ölen Wera Ouckama Knoop adına, *gömüt yazıtı* olarak adanması, bu şiir zincirlemesini farklı bir *Requiem* yapıyor. Adanan kişi yaşamı ve ölümüyle, Orpheus'un mitsel değişimler dünyasına gönderiliyor. *Soneler*'de Wera'ya iki kez doğrudan gönderme var. Her iki bölümde de sondan bir önceki sonede:

> *SENİ ama istiyorum şimdi, seni, ki tanıdım / adını bilmediğim bir çiçek gibi, / bir kez daha anımsamak ve göstermek onlara, kaçırılan, / güzel sevgilisi bastırılamaz çağlığın. // Önce rakkase, aniden, tereddüt dolu bedeni, / durdu, tunca dökülür gibi sanki gençliği; / üzülerek ve dinleyerek–. İşte, ulu erklerin / düştü müziği değişen kalbe.*
>
> (Birinci Bölüm, XXV. Sone)

> *GEL ey ve git. Sen, hâlâ çocuk, tamamla / bir an için dans figürünü / o danslardan birini saf yıldız takımına, / hani orada doğanın boğuk düzenini.*
>
> (İkinci Bölüm, XXVIII. Sone)

Orpheus'un öğrettiği biçimde "*şarkı varoluştur*" (Birinci Bölüm, III. Sone) Şarkı aynı zamanda şiirdir. Soneler, yaşamı, doğum ve ölüm dahil, bütünüyle şiirde içselleştirir, süreğen bir bağıntıdır, bu bağıntıyı gerçekleştirmek geçici yaşamın ta kendisi.

> *"Ol – ve bil aynı zamanda hiç-olmanın koşulunu, / sonsuz nedenini senin iç titreşiminin, / ki onu bir tek bu kez tamamen gerçekleştiresin."*
>
> (İkinci Bölüm, XIII. Sone)

Yaşam, şiirle özdeş. Şiir, varoluşun belirgin bir biçimi. "*Solumak, ey görünmeyen şiir!*" (İkinci Bölüm, I. Sone) Solumak, nefes almak, hem varoluşun belirtisi, hem de insan (varlık) ile dünya arasındaki alış veriş. Şiir, çelişkileriyle ve gerilimleriyle, başlangıcı ve sonuyla insanın varoluşu. Geçici olmanın şiirde (şarkıda) süreğenliği, Rilke'nin sonelerde her yönüyle çeşitlendirdiği asıl izlek.

Kalıcılık ve geçicilik, sonelerde durağanlık ile devinim kavramlarının sürekli etkileşimiyle de kendini gösteriyor. Rilke, bu kavramları bir karşıtlık olarak değil, tersine birbirini bütünleyen kavramlar olarak görüyor, insan ve doğa gibi, toprak ve su gibi. Bu bütünleşme sürekli değişimin ve gerçekliğin imi: "*Değişimle içli dışlı ol.*" (İkinci Bölüm, XXIX. Sone)

Bu karşıt kavramların bütünleşmesi, insanın kendisinde, özellikle zihin ve düşleminde yansıyor. Sonelerin bu izleği, kapsamlı bir izlek, zaman ve varoluş, geçicilik ve süreklilik bu kapsamın içinde ve insan bunlara sahip: Sonelerdeki *Ben*, hem *sızıyorum (akıyorum)*, diyor, hem de: *benim*. Ulrich Fülleborn'un yorumu şöyle:

> "*Dönüşüm*, Rilke'nin yapıtındaki hem varoluşçu, hem de şiirsel çekirdek izlek, özellikle *Orpheus'a Soneler*, paradoks biçimde zaman ile oluş arasında bağ kuruyor, ama geçici olanın zaman dışılığa ya da zaman ötesine kurtarılması biçiminde değil, tersine zamanlılıkta insan neyse ya da ne olması gerekiyorsa, onun kendisinin görünmesi olarak ve zahirde zamansız oluşun zaman boyutuyla bütünlenmesi, genişletilmesi olarak."

Buradaki dönüşümün ortamı dil. Konuşmak, söylemek öne çıkıyor dolayısıyla. Zaten *Orpheus* adı da söylemeyi çağrıştırıyor, şarkı söylemek. Şarkı söyleyerek, ölüm dahil bütün sınırların ötesine geçileceği beklentisi dile geliyorsa da, yine *Orpheus* adının çağrıştırdığı bir dünyevilik, yaşam somutluğu bu söyleyişin zemini. Bu bağlamda birleşmeye, bütünleştirmeye gelmeyen karşıt boyut, somut olmayan, dinsel aşkın boyut.

"Sonelerde Orfesel varoluş biçiminin en güçlü karşı oyuncusu, varoluş olanaklarının dışardan müdahale ile sınırlanması ve belirlenmesi anlamında 'yazgı'dır." Şiir Ben'i, söyleyiş çabasıyla yazgıya karşı kendini savunur ya da yazgının egemen olamayacağını göstermek ister. "*Gerçekten böyle korkak kırılganlar mıyız, / kaderin bizi inandırmak istediği gibi?*" (İkinci Bölüm, XXVII. Sone)

Böylece "*Orpheus'a Soneler*" ile Rainer Maria Rilke'nin kendi eliyle düzenlediği ilk şiir kitabından sırasıyla bu son kitabına kadar yaşamında yayınladığı bütün şiir kitaplarını Cem Yayınevi 12 kitap halinde tamamlamış oluyor. Şiir kitabı yayınlamanın bir yayınevi için kahramanlık sayıldığı günümüzde Rilke tutkunlarına, şiirseverlere armağan olarak. Bu armağana çevirimle katkıda bulunmuş olmayı mutluluk sayıyorum.

Yüksel Pazarkaya

Gökçeada, Mayıs – Haziran 2012

ORPHEUS'A SONELER

WERA OUCKAMA KNOOP İÇİN
ANIT MEZAR OLARAK YAZILDI

Châteaou du Muzot Şubat 1922

BİRİNCİ BÖLÜM

I

İŞTE çıktı bir ağaç. Ey saf aşılım!
Ey Orpheus söyler. Ey ulu ağaç kulakta!
Ve her şey sustu. Suskunlukta bile ama
gelişir yeni başlangıç, im ve değişim.

Sessizlik hayvanları koştu arık
çözünmüş ormandan köşeden bucaktan;
ve görüldü, değildiler kurnazlıktan
ve korkudan kendi hallerinde böyle pısırık,

ama işitmekten. Kükreme, bağrış, uluyum
ufalırdı yüreklerinde. Ve nerdeyse
bunu algılayacak hiç kulübe yokken,

bir barınak en karanlık istemden
kirişleri sarsılan bir girişle, –
işitimde onlara bir mabet kurdun.

II

VE neredeyse bir kızdı o ve çıktı
birlik mutluluğundan şarkıyla lirin
ve ışıdı arasından bahar tüllerin
ve kulağımda kendine bir yatak yaptı.

Ve uyudu içimde. Ve her şey uykusuydu.
Hep hayran kaldığım ağaçlar, bu
duyumsanan uzaklık, algılanan çayır
ve benim içine düştüğüm her hayret.

Dünyayı uyudu. Şarkı söyleyen Tanrı, nasıl
kemale erdirdin onu, ki rağbet etmedi,
önce uyanık olmaya? Bak, dirildi ve uyudu.

Nerede onun ölümü? Ey, bulacak mısın bu
motifi daha, şarkın tüketmeden kendini? –
Nereye batıyor içimden?... Daha bir kız hasıl....

III

BİR Tanrı muktedir. Nasıl ama, de bana, bir
adam izlesin onu dar lirde?
Aklı çelişik. Kesiştiği yerde
iki yürek yolunun yok Apollon için tapınak.

Şarkı, senin öğrettiğin gibisi, değildir arzu,
talep değil sonunda elde edilen için;
şarkı varoluştur. Kolay bir şey Tanrı için.
Ne zaman varız *biz* ama ? Ve ne zaman *o*

çevirir varlığımıza yeri ve yıldızları?
Bu değil*dir*, delikanlı, sevesin diye, ses
açtırsa da sonra ağzını senin, – öğren

unutmayı şarkı söylediğini. Bu akıp gider.
Hakikatte şarkı söylemek başka bir nefes.
Hiçe bir nefes. Tanrı'da bir esiş. Bir rüzgâr.

IV

EY sevecenler, sokulun bazan
sizi kastetmeyen soluğa,
bırakın yayılsın yanaklarınızdan,
arkanızda titrer, tekrar gelip biraraya.

Ey kutlular, ey esenler,
yüreklerin başı görünürsünüz.
Yayı okların ve oklara hedefler,
sonsuzöte ışıldar yaşlı gülümsemeniz.

Korkmayın acı çekmekten, ağırlık,
verin onu yeryüzü çekimine geri;
ağırdır denizler, ağırdır dağlık.

Çocukken diktikleriniz bile, ağaçlar,
pek ağır oldular çoktan; taşınmıyor hiçbiri.
Ama havalar... ama uzamlar....

V

DİKMEYİN anıt. Bırakın açsın gülü
her yıl yalnız kendi yüzüsuyuna.
Çünkü Orpheus o. Onun dönüşümü
şuna ve buna. Gerek yok uğraşmaya

başka isimler için. Kesinlikle her zaman
Orpheus o, şarkı söyleyince. Gelir gider.
Çok değil midir, gül kâsesine bazan
nasıl birkaç gün fazla tahammül eder?

Ah nasıl yitmeli o, siz kavrayın diye!
Ve kendisi de ürkse, yitip gitmekten.
Sözü burada olmayı aşıp gidince,

oradadır artık, siz eşlik edemezsiniz ona.
Sıkışmaz elleri lirin tellerinden.
Ve itaat eder, başlayınca aşmaya.

VI

BURALI biri mi o? Hayır, her iki
cihandan gelişti onun geniş doğası.
Söğüt dallarını eğer daha bilgili,
söğüt köklerinden kimin haberi varsa.

Giderseniz yatağa, bırakmayın masada
ekmeği ve sütü; ölüleri çekerler –.
Ama o, ruh çağıran, karıştırır
lütfuyla gözkapağı merhametinin

hayalini onların bütün bakılana;
ve büyüsü şahtereyle(*) sedefotunun ona
en berrak bağıntı gibi gerçektir.

Geçerli resmi bozamaz hiçbir şey;
ister gömütlerden, ister odalardan ey,
yüzüğü, tokayı ve güğümü yücetebilir.

(*) Şahtere otu; gelincikgiller familyasından bir bitki. Safra otu, sarılık otu, tilki kişnişi adlarıyla da bilinir, halk arasında sedef ve safra hastalıkları tedavisinde kullanılır.

VII

YÜCELTMEK, işte bu! Yüceltmeye ısmarlanan biri,
ortaya çıktı bir cevher gibi taşın
suskusundan. Onun yüreği, ey geçici cenderesi
insanlar için sonsuz tükenmez bir şarabın.

Hiç kısılmaz onun sesi tozdan,
tanrısal örnek onu ele geçirince.
Her şey bağ olur, her şey üzüm,
onun duyumsayan güneyinde erince.

Gömütlerde kralların çürümesi değil
onun yüceltisini yalanlayan, ya da
Tanrılardan bir gölge düşmesi.

O kalıcı ulaklardan biri,
tutar hâlâ ölülerin kapısından içeri
yüce meyvelerle dolu kâseleri.

VIII

YALNIZ yücelti uzamında yakınma
olmalı, ağlamış kaynağın doğa tanrıçası,
koruma nöbeti tutarak fikrimiz adına,
arıduru olsun diye aynı kayada,

büyük kapılar ve sunaklar taşıyıcısı. –
Bak, sakin omuzlarından ağarıyor
duygu, en genci olduğu sanısı
gönül kardeşleri arasında doğuyor.

Sevinç *bilir* ve özlem itirafçıdır, –
yalnız yakınma öğrenir hâlâ; açılır
kızelince sayar gecelerce eski kötüyü.

Ama birdenbire, eğri ve becerisiz
tutar yine de bir burcunu sesimizin
soluğuyla bulanmayan gökyüzüne.

IX

YALNIZ kim yükselttiyse liri
gölgelerin altında bile,
sonsuz övgüyü de o biri
sunabilir hissiyle.

Kim ölülerle afyon
yediyse, onlarınkinden,
en düşük ton
bile yitirmeyecek.

Havzın aynasında yansı
çoğun belirsiz gelse de bize:
Resmi bil.

Anca çift alanda cansı
olacaktır sesler de
sonsuz ve mutedil.

X

SİZ, ki duygumu hiç terketmediniz,
selamlarım sizi, antikite lâhitler,
gezinen bir ışık olarak akıp gider
içinizden neşeli suyu Roma günlerinin.

Ya da öyle açık olanlar, gözü gibi
sevinçle uyanan bir çobanın,
- içi sessizlik dolu ve arıemmesi -
tutkun pervaneler uçuşur onlardan,

kuşkudan koparılan hepsini birden
selamlarım, tekrar açılan ağızları,
ki bilirdiler, susmak nedirden.

Biliyor muyuz, dostlar, bilmiyor muyuz?
Her ikisi oldurur kararsız saatı
insan çehresinde okuduğumuz.

XI

BAK gökyüzüne. Takımyıldızı yok mu <atlı> adında?
Zira bir tuhaf biçimde bize nakşolundu:
bu gurur topraktan. Ve bir ikinci aslında,
onu sürer ve tutar ve taşır onu.

Öyle değil mi, kovalanmış ve zaptolunmuş,
bu güçlü doğası varoluşun?
Yol ve dönüş. Ama bir baskı anlaşmış.
Yeni genişlik. Ve ikisi bir bunun.

Ama *onlar* mı bu? Yoksa demiyor mu ikisi
birlikte gittikleri yolu?
İsimsiz ayırıyor işte masayı ve merayı.

Yıldızca ilişki de aldatır.
Sevindire ama şimdi bizi bir süre
inanmak figüre. Bu yeter.

XII

ESENLİK, birleştirecek bizi ruha;
çünkü gerçekten yaşarız figürlerde.
Ve ufak adımlarla saatler gitmekte
asıl günümüzün yanı sıra.

Bilmeden doğru yerimiz neresi,
hareket ediyoruz gerçek bağı.
Antenler duyuyor antenleri,
ve getirdi boş uzağı...

Saf gerilim. Ey güçlerin müziği!
Bağışlanabilir işler çelmedi mi
her tacizi senden öteye?

Köylü uğraşıp çabalasa bile,
yazın tohumun dönüştüğü yere,
erişemez hiçbir zaman. Toprak *verir*.

XIII

DOLU elma, armut ve muz,
bektaşi üzümü... Hepsi bunların
konuşur ağza ölüm ve yaşamı... Seziyoruz...
Okuyun yüzünden bir çocuğun,

o bunları tadarken. Uzaktan gelir bu.
İsimsiz midir size usuldan ağızda?
Sözlerin olduğu yerde, buluntu akmakta,
meyvenin etli yerinden hayretle kurtuldu.

Cesaretle söyleyin, elma dediğiniz şeyi.
Bu tatlılık, derişir ancak,
tadına bakarken ayağa kalkacak,

uyanık ve duru, berrak olmak
için çift anlamlı, güneşli, topraklı, yerli –:
Ey deneyim, temas, sevinç –, dev gibi!

XIV

ÇİÇEK, asma yaprağı, meyveyle ilgiliyiz.
Onlar konuşmaz yalnızca yılın dilini.
Karanlıktan yükselir rengârenk bir bildiri
ve belki ışıltısı var üzerinde iz iz

yeryüzüne güç veren ölüler kıskançlığının.
Ne biliyoruz onların payı nedir bunda?
Çoktan beri usulüdür onların balçığa
işaretini koymak özgür özlerinin.

Ama sormak gerek: isteyerek mi yapıyorlar?...
Zorluyor mu bu yemiş, ağır kölelerin işi,
topluca bize yukarıya, efendilerine ağar?

Onlar köklerde uyuyan efendiler mi,
ve lutfederler bize bolluklarından
sessiz güç ile öpmeler arası olandan?

XV

BEKLEYİN..., tadı güzel... Hemen de kaçışta.
... Az müzik yalnız, bir tepinme, bir vızıltı –:
Kızlar, siz sıcacık, kızlar, siz dilsiz fısıltı,
oynayın tattığınız meyvenin tadını bir açışta!

Oynayın portakalı. Kim unutabilir onu,
nasıl da, kendinde boğularak, direnir
kendi tatlılığına. Ona sahip oldunuzdu.
Leziz tadıyla size döndü demektir.

Oynayın portakalı. Daha sıcak bölge var,
atın onu içinizden, olgun olsun ışısın
havasında yurdunun! Kızarmış, açar

rayihayla. Sağlayın yakınlığı ille
saf, kabul etmek istemeyen kabukla,
o mutluyu dolduran meyve suyu ile!

XVI

SEN, dostum, yalnızsın, çünkü...
Biz kılıyoruz sözle ve parmak işaretiyle
dünyayı yavaş yavaş kendimize özgü,
belki onun en zayıf, en tehlikeli yanını.

Kim gösterir parmakla bir kokuyu? –
Oysa bizi tehdit eden güçlerin
hissedersin çoğunu... Ölüleri bilirsin,
ve ürkersin sihirli sözden.

Bak, artık birlikte dayanmak demektir
yarım işe ve parçalara, bütünmüş gibi.
Sana yardım, zor olacak. Her şeyden önce: beni

dikme kalbine. Çok çabuk büyürüm.
Ama *benim* efendimin elini götürüp demek isterim:
Burada. Bu Esav(*) kendi postunda.

(*) Tevrat'ta İshak'ın oğlu. (Y.P.)

XVII

EN altta yaşlı olan, karmaşık,
bütün yüce duygulular
kökü, saklı kaynak,
ona hiç bakmadılar.

Hücum miğferi ve avcı borusu,
aksakalların sözleri,
adamlar kardeş öfkesi dolu,
kadınlar lavta gibi...

Daha sıkışık dal dala,
hiçbir yerde serbest bir....
Biri! Ah çık... ah yukarıya...

Ama kırılıyorlar hâlâ.
Bu henüz yukarda oysa
eğiliyor lire.

XVIII

İŞİTİYOR musun, Tanrım, yeniyi,
nasıl gürleyip sarsılmakta?
Geliyor mu yalvaçlar,
onu yüceltmeye.

Gerçi hiçbir işitme esen değil
bu gürültü patırtıda,
makine parçası yine de
şimdi övülmek ister.

Bak: bu makinedir:
nasıl dönüyor ve öç alıyor
ve bizi çarpıtıp güçsüz kılıyor.

Bizden güç alınca da,
o, tutkusuzca,
işler ve hizmet verir.

XIX

DEĞİŞİRSE de dünya tezele
bulut şekilleri gibi,
bütün kemale ermişleri
intikal eder ezele.

Değişim ve gidiş ile,
daha ileri ve daha hür,
sürer ilk-şarkın hâlâ,
Tanrı lir ile görünür.

Yok, bilinmedi acılar,
yok, öğrenilmedi sevgi,
ve ölümde uzaklaştıran bizi,

perdesi kalkmadı onun.
Bir tek şarkısı ülkenin,
kutsar ve kutlar.

XX

SANA ama, ah ne adayayım, söyle, Tanrım,
yaratıklara kulağı öğreten sana? –
bir bahar gününü anımsarım,
o akşamı, Rusya'da – , bir at...

Köyden yalnız geldi kır at,
ön toynakta küçük kazık,
gece çayırda yalnız olmak için;
nasıl da vuruyordu yelesinin zülfü

boyna coşkunluğun ölçüsüyle,
kabaca engellenen dörtnalada.
Nasıl kaynıyordu kaynakları soylu kanının!

Duyumsuyordu genişlikleri, hem de nasıl!
Şarkı söyledi ve dinledi –, söylence halkan
kapanmıştı onun *içinde*.
O resmi: adıyorum.

XXI

BAHAR geldi yine. Toprak
şiirler bilen bir çocuk gibi;
çok, pek çok... Zahmeti için
uzun öğrenmenin alıyor ödül.

Sıkıydı öğretmeni. Sevdik akı
sakalında yaşlı adamın.
Artık, yeşilin, mavinin adını,
sorabiliriz: biliyor o, biliyor!

Yeryüzü, hür, ey mutlu sen, oyna
şimdi çocuklarla. Yakalamak istiyoruz seni,
neşeli yeryüzü. En neşeli olan başarır.

Ey, ne çok şey öğrettiyse öğretmen sana,
ve ne yazılıysa köklerde ve uzun
zorlu ağaç gövdelerinde: söyler şarkısını, o söyler!

XXII

BİZ sürüklenenleriz.
Ama adımını zamanın,
onu ufak bir şey algılayın
daima kalıcı olanda.

Bütün ivedi olan
hemen geçip gidecek;
çünkü kalıcı olan
ancak bizi ihya edecek.

Delikanlılar, ah cesareti
atmayın çabukluk içine,
atmayın uçuş denemesine.

Her şey dinlendi:
Karanlık ve aydınlık,
çiçek ve kitap.

XXIII

EY ondan *sonra* anca, uçuş
artık kendi uğruna
sema sükunlarına
yükselmeyince, kendine yeterli,

ışıklı profillerde,
başaran bir gereç olarak,
rüzgârların sevgilisini oynamak için,
güvenli ve incecik salınarak, –

ancak, saf bir yönelimi
büyüyen aletlerin
oğlan gururuna ağır basınca,

kazanım sersemi,
uzaklara yaklaşan
olacak, yapayalnız uçar orada.

XXIV

EPESKİ dostluğumuzu, o büyük
hiç reklam yapmayan Tanrıları, eğittiğimiz
sert çelik onu tanımıyor diye, dışlamalı mıyız
yoksa onu hemen bir haritada aramalı mı?

Bizden ölüleri alan bu kudretli
dostlar hiçbir yerde dokunmazlar tekerimize.
Şölenlerimizi –, hamamlarımızı,
uzaklaştırdık, ve çoktandır bizim için çok yavaş ulaklarını

geçiyoruz her zaman. Yalnız şimdi birbirimize
daha da muhtaç, birbirimizi tanımadan,
sürmüyoruz artık patikaları güzel kıvrımlı nehirler
olarak,

aksine düz. Yalnızca buhar kazanlarında yanıyor şimdi
bir zamanların ateşi ve kaldırıyor çekiçleri, hep daha
büyükleri. Bizim ama gücümüz tükeniyor, yüzücüler
gibi.

XXV

SENİ ama istiyorum şimdi, *Seni*, ki tanıdım
adını bilmediğim bir çiçek gibi,
bir kez daha anımsamak ve göstermek onlara, kaçırılan,
güzel sevgilisi bastırılamaz çığlığın.

Önce rakkase, birden, tereddüt dolu bedeni,
durdu, tunca dökülür gibi sanki gençliği;
üzülerek ve dinleyerek–. İşte, ulu erklerin
düştü müziği değişen kalbe.

Yakındı sayrılık. Gölgeler ele geçirmişti bile,
bastırdı karartılmış kan, ama, üstünkörü suçlanmış gibi,
filizlendi kendi doğal baharından yukarı.

Tekrar tekrar, karanlıktan ve yıkılmaktan kesintili,
parladı dünyasal. Ürkünç çarpıntı sonrası
girene dek avuntusuz açık kapıdan.

XXVI

SEN ama, Tanrısal olan, sen, son ana dek tınılayan,
üzerine horlanan Menadlar(*) sürüsü çullandığı için,
onların bağrışlarını bastırdın sesinle, sen güzel olan,
yıkımcılardan yükseldi donatan oyunun senin.

Kimse yoktu orada, başını ağrıtıp liri bozacak.
Ne denli boğuşup kudurduysalar, ve bütün sivri
taşları senin kalbine fırlattılarsa da ancak,
olurlar sende uysal ve işitim yetenekli.

Sonunda parçaladılar seni, öç havliyle,
sesin daha arslanlarla kayalarda yansıyordu
ve ağaçlarla kuşlarda. Orada şarkı söylüyorsun şimdi
hâlâ.

Sen ey yitik Tanrı! Sen sonsuz iz!
Salt sonunda seni parçalayıp düşmanlık dağıttı diye,
biz işitenleriz şimdi ve doğadan bir ağız.

(*) Dionisos taifesinden çılgın kadınlar. (Y.P.)

İKİNCİ BÖLÜM

SOLUMAK, ey görünmeyen şiir!
Daima kendi oluşu çevresinde
takaslı uzay. Karşıt bir
ağırlık içinde ritmik meydana gelirim.

Bir tek dalga, onun
denizi benim gitgide;
olası denizlerin en tutumlusu sen, –
uzamkazanım.

Kaçı bu uzamların daha bir
içimdeydi benim. Bazı rüzgârlar
oğlum gibidir.

Bildin mi beni, hava, sen, hâlâ dolu yerlerimle bir süre
benim olan?
Sen, bir kez düzgün yuvar,
kabuk ve yaprağı sözlerimin.

II

TIPKI bazen aceleci yaklaşan
kâğıdın ustadan *gerçek* çizgiyi
çekmesi gibi: öyle çeker içine kızlardan
aynalar sıkça biricik kutsal gülümsemeyi,

onlar sabahı denerlerken, bir başına, –
ya da parlağında hizmetkâr ışıkların.
Ve sahici yüzlerin nefes alışına,
daha sonra, düşer yalnız bir yansıma.

Ne baktı gözler bir zaman sis sarmış
ocakların sönmesine uzun uzun:
Yaşamın bakışları, ebediyen yitmiş.

Ah, kim bilir yitiklerini, yeryüzünün?
Yalnız, kim yine de övgüleyen sedayla
şarkı söylerse, doğan kalbe içine bütünün.

III

AYNALAR. Hiç tanımlanmadı bilerek,
özünüzde siz nesiniz.
Siz, kevgir delikleriyle diyerek
zamanın aralıklarını doldurmuş gibisiniz.

Siz, henüz boş salonun savurganları –,
ortalık kararınca, ormanlar gibi geniş...
Ve yürüyünce avize on altı çatal boynuz geyik gibi
girilmezliğinizin içine.

Bazan dolusunuz resim sanatıyla.
Bazıları sizin *içinize* girmiş sanki –,
başkalarını geçirdiniz ürkek önünüzden.

Ama en güzeli kalacaktır –, ta
ötede onların çekingen yanaklarına
girinceye dek berrak çözünmüş kendine aşık.

IV

EY işte budur olmayan hayvan.
Onlar bilmediler bunu ve onu her halde
– dolanımını, duruşunu, boynunu bir de,
sakin bakışının ışıltısına dek – sevdiler.

Gerçi *yoktu* o. Ama oldu onu sevdikleri için
saf bir hayvan. Hep bir yer verdiler.
Ve o yerde, açık ve boş bırakılan,
kaldırdı hafifçe başını ve gerekmedi hemen hiç

var olması. Beslemediler onu tahılla,
yalnız hep şu olasılıkla, var ola.
Ve bu öyle bir güç verdi ki hayvana,

alnından bir boynuz çıkardı. Tek boynuz.
Bir bakirenin yanına geldi beyaz –
ve içindeydi gümüş aynanın ve onun.

V

ÇİÇEKKASLAR, dağ lalesinin
çayır sabahını usul usul açar,
kucağına gürültülü göklerin
çoksesli ışığını doldurana kadar,

içine sessiz çiçekyıldızının gergin
kaslarına sonsuz karşılamanın,
bazan *öylesine* doluluktan yenilgin,
ki huzur işareti yokolmanın,

elinde değil çok gerilere uçan
yaprak kenarlarını sana geri vermek:
sen, *kaç* dünyanın karar ve kudreti!

Biz, zorlayanlar, süreriz daha uzun.
Ama *ne zaman*, hangisinde bütün yaşamların,
sonunda açık ve karşılayıcı oluruz?

VI

GÜL, sen tahttaki, eski çağdakiler için
bir kadehtin sen yalın kenar.
Bizim için ama katmerli sayısız çiçeksin,
tükenmez nesne.

Zenginliğinle giysi üstüne giysi görünürsün
pırıltıdan başka şey olmayan bedende;
ama senin tek yaprağın aynı zamanda kaçınma
ve yadsınması her giyimin.

Yüzyıllar boyu seslenir rayihan
en tatlı adlarını bizden yana;
şöhret gibi asılıdır birden havada.

Yine de, bilmeyiz adını, tahmin ederiz...
Ve anımsama yürür ondan yana,
ki çağrılabilir saatlerden dileriz.

VII

ÇİÇEKLER, siz sonunda derleyen ellere hısım,
(bir zamanların ve şimdinin kız ellerine),
bahçe masasında bir uçtan bir uca kısım kısım
uzalı, yorgun ve hafif yara bere içinde,

beklemekte suyu, onları bir kez daha sağalta
başlayan ölümden –, ve şimdi
tekrar dinelenler akımlı uçları arasında
duyumlu parmakların, onlar ki

sandığınızdan çok esenlendirir, siz eğniler,
yeniden kendinize gelince güğümde,
yavaştan serinleyip ve ısısını kızların, günah çıkarırca,

kendinizden vererek, bulanık yoran günahlar gibi,
koparıp derlenmenin işlediği, ilişki halinde
tekrar onlara, açarak size bağlanırlar.

VIII

AZSINIZ siz, bir zamanlar çocukluk oyundaşları
dağınık dalgın bahçelerinde kentin:
nasıl bulduk birbirimizi ve hoşlandık zor verip kararı
ve, konuşan yaprakla kuzu gibi,

konuştuk susanlar olarak. Bir kez sevindiğimiz zaman,
kimsenin değildi bu. Kimindi?
Ve nasıl eriyip gitti bütün yürüyen insanlar arasından
ve uzun süren yılın endişesi içinde.

Arabalar döndü etrafımızdan yabancı, geçip gittiler,
evler çevirdi etrafımızı güçlü, ama gerçek dışı, – ve hiçbiri
bilmedi bizi hiç. *Ne* vardı uzayda gerçekten?

Hiçbir şey. Yalnız toplar. Şahane kavisler çizdiler.
Çocuklar da değil... Ama bazan biri,
ah geçici biri, düşen topun altına geçti.

(In memoriam Egon von Rilke)

IX

ÖVÜNMEYİN, siz yargılayanlar, gereksiz işkenceyle
ve demir artık boyunlara kilitlenmez diye.
Hiçbiri artmamıştır, hiçbir yürek – , kasıtlı bir
iyilik kasılması sizi daha zarif çarpıttığı için.

Çağlar boyu aldığını, verir darağacı
yine geri, çocukların önceki doğum gününden
oyuncaklarıyla yaptığı gibi. Arı, yüce, ardına
kadar açık yüreğe, girerdi başka türlü, Tanrısı

gerçek iyiliğin. Gelirdi kudretli ve yayılırdı
etrafa daha parlak, böyledir tanrısal olanlar.
Daha fazla bir rüzgârdan büyük güvenli gemilere.

Daha az değil, saklı sakin farkındalıktan,
bizi susarak içten kazanan
sessiz oynayan bir çocuk gibi sonsuz eşleşmeden.

X

BÜTÜN kazanımları tehdit eder makine, cürete
kalkıştığı süre, itaat yerine zihin olmaya.
Muhteşem eli artık parlatmasın diye daha güzel çekinme,
taşı daha katı keser daha kararlı yapıya.

Hiçbir yerde geri kalmaz, *bir* kez ondan kurtulalım
ve o sessiz fabrikada yağlayarak kendine döner.
O yaşamdır, – bunu en iyi bildiği görüşündedir,
aynı kararlılıkla düzenler ve yaratır ve yok eder.

Ama varoluş hâlâ büyülü bizim için; yüz
yerde var hâlâ kökkaynak. Bu bir oyunu saf
güçlerin, diz çöküp hayran kalmayan kimse dokunamaz.

Hâlâ tükenir sözler inceden dile gelmeyende...
Ve müzik, daima yeni, en titreşimli taşlardan,
kurar işe yaramaz uzamda tanrısal evini.

XI

BAZISI, ölümün, kural çıktı sakin düzenle,
insan daha baskın, sen avda ısrar ettiğinden beri;
tuzak ve ağdan çok, bilirim seni, yelken şeritleri,
aşağıya asılan mağaramsı kayalık içine.

Sessizce indirdiler seni, bir işaretmişsin gibi,
barışı kutlamaya. Ama sonra: büktü seni uşak kenarda,
– ve, mağaralardan, attı gece bir avuç soluk
sendeleyen güvercini ışığa...
Ama *bu* da hakkıyla.

Seyredene uzak olsun her türlü eseri üzüntünün,
yalnızca avcıya değil, ki o, hemencecik bellidir,
uyanık ve edimle uygular.

Öldürmek bir şeklidir yürük yasımızın...
Saftır neşeli zihinde,
kendimize olanlar.

XII

İSTE dönüşümü. Ey, coşku duy yalım için,
orda bir şey çeker kendini senden, dönüşümlerle
şahlanır;
o dünyasal olanın üstesinden gelen o tasarımlayan zihin,
hiçbir şeyi sevmez atılımında figürün dönen nokta kadar.

Durmaya kapanan şey, *o* hemen katılaşandır;
sanır mı belirsiz bozluğun korumasında güven var?
Bekle, en sert bir şey serti uzaktan uyarır.
Eyvah – : olmayan çekiç havaya kalkar.

Kim pınarım diye akarsa, onu tanır tanım;
ve gösterir ona tutkun neşeli yaratılmışı,
ki çoğun başlangıçla bitirip sonla başlar.

Ayrılık çocuğudur ya da torunu her mutlu uzam,
hayretle geçerler oradan. Ve dönüşen Daphne
ister, defnelenmeyi duyumsadığından beri, senin rüzgâra
dönüşmeni.

XIII

ÖNDE ol her vedadan, sanki o arkandaymış gibi
senin, kış gibi, demincek giden.
Çünkü biri kışların öyle sonsuz bir kış ki,
kışı atlatarak ancak dayanır kalbin.

Daima ölü ol Evridiki'de(*) – şarkıyla in,
övgüyle in geriye saf bağıntıya.
Burada, yitenler arasında, ol, ülkesinde eğimin,
tınılı bir cam bardak ol, seste hemen başlar kırılmaya.

Ol – ve bil aynı zamanda hiç-olmanın koşulunu,
sonsuz nedenini senin iç titreşiminin,
ki onu bir tek bu kez salt gerçekleştiresin.

Hem kullanılmış olana, hem de boğuk ve sağır
tedariğine dolu doğanın, tanımsız toplamlara,
kat kendini sevinçle ve yok et sayıyı.

(*) Mitolojide Orpheus'un kavuşamadığı sevgilisi. (Y.P.)

XIV

Bak çiçeklere, bu dünyalı sadıklara,
kaderin kıyısından kader ödünçlüyoruz onlara, –
ama kim biliyor bunu! Solmaktan pişman olurlarsa,
bize aittir, onların pişmanlığı olmak.

Her şey süzülmek ister. Bizse dolaşıyoruz etrafta ağırlık
olarak,
her şeyin üstüne koyuyoruz kendimizi, ağırlığa tutkun;
ah şeylerin nasıl da yıpratan öğretmenleriyiz,
başardıkları için onlar sonsuz çocukluğu.

Alsa ya biri onları içten uykuya ve uyusa
derin şeylerle – : ah nasıl gelirdi hafif,
farklı öbür güne, ortak derinlikten.

Ya da kalırdı belki; açarlar ve övgülerdi
onu, o dönmeyi, o artık kendilerinin benzeridir,
çayırların rüzgârında bütün sakin kardeşlerin.

XV

EY ÇEŞMEAĞZI, sen verici, sen ağız,
bitmez tükenmez bir şey, saf olanı, söyleyen, –
sen, suyun akan yüzü önünden,
mermer mask. Ve arka planda

su kemerlerinin geldiği yer. Uzaklardan
gömütler önünden, Apeninler yamacından
taşırlar sana senin bereketini, bu sonra
senin çenenin kararan yaşlanması

kenarından düşer öndeki kabın içine.
Bu uyumaya yatmış kulaktır,
mermer kulak, durmadan konuştuğun.

Bir kulağı toprağın. Yalnız kendi kendisiyle
konuşur o yani. Bir testi araya girerse,
sanki onu kesmişsin gibi gelir ona.

XVI

TEKRAR tekrar tarafımızdan yarılan,
Tanrı o yerdir ki, sağaltır.
Biz keskinleriz, çünkü bilmek isteriz,
ama o neşeli ve paylaşıktır.

Saf ve kutsanmış bağışı bile,
almaz başka türlü dünyasına,
kendini serbest sona karşı ille
kıpırtısız koymanın dışında.

Yalnız ölü içer
burada bizim *işittiğimiz* kaynaktan,
sessizce el sallayınca Tanrı ona, ölüye.

Yalnızca gürültü etmek sunulur *bize.*
Ve kuzu diler çıngıraktan
daha dingin içgüdüyle.

XVII

NEREDE, daima gönençli sulanmış hangi bahçelerde,
hangi
ağaçlarda, yaprakları sevgiyle koparılmış çiçek
çanaklarından
olgunlaşır garip yemişleri tesellinin? Bu
nefis şeylerin, ki belki onlardan birini bulursun çiğnenmiş

çayırında senin yoksulluğunun. Bir defadan öbürüne
şaşarsın büyüklüğü karşısında meyvenin,
onun şifası karşısında, kabuğunun yumuşaklığı önünde,
ve kuşun uçarılıkla onu senden önce kapmaması ve
kıskanmaması yerin

altındaki kurdun. Var mıdır meleklerin uçtuğu ağaçlar,
saklı ağır bahçevanların öylesine tuhaf yetiştirdikleri,
ki bizi taşısınlar, bize ait olmadan?

Hiç mi beceremedik, biz gölgeler ve hayaller,
vakitsiz olgun ve tekrar solgun davranışımızla
o durgun yazların huzurunu bozmayı?

XVIII

DANSÖZ: sen ey, harekete geçirme
geçici olan her şeyi: nasıl da sundun bunu.
Ve sondaki burgaç, bu ağaç olan devinme,
salt ele geçirmedi mi tüketilen yılı?

Açmadı mı, demin onun etrafında uçuşan salınman,
birden tepesi sessizlik olan çiçeği? Ve üzerinde,
yok muydu güneş, yok muydu yaz, sıcaklık,
bu sayısız sıcaklık senden?

Ama yüklüydü de, yüklüydü, senin cazibeli ağacın.
Onun sakin meyveleri değil mi: testi,
olgunlaşarak dalgalanmış, ve daha olgun vazo?

Ve resimlerde: kalmış değil mi o çizim,
senin kaşının koyu kavsi
kendi dönümünün değişimine ivedi yazılmış?

XIX

BİRYERDE duruyor altın nazlandıran bankada
ve binlercesiyle samimiyet kuruyor. Ama işte
o kör, o dilenci, bakır meteliğe bile
yitik bir yer gibidir, tozlu bir köşe gibi dolabın altında.

Ticarethaneler boyu para yuvada gibidir
ve sanki bürünmüştür ipeğe, karanfillere ve kürke.
O, susan, iki nefesi arasında dikilir
uyanık ve uyuyarak soluyan paranın bütünüyle.

Oh nasıl kapanır gece olunca, bu daima açık el.
Yarın alır onu yazgı tekrar, ve her gün
uzatır: aydınlık, sefil, sonsuz kırılgan.

Ah biri, bir seyreden, en sonunda onun uzun varlığını
şaşırarak kavrasa ve övse. Yalnız söyleyene türküsün.
Yalnız Tanrısal olanca duyulan.

XX

YILDIZLAR arası, öyle uzak; yine de, kaç kat daha uzak,
burdakinden öğrenilen.
Birisi, örneğin, bir çocuk... ve bir diğeri, bir ikincisi –,
oh nasıl da akıl almaz ırak.

Yazgı, ölçer bizi belki oluşun karışıyla,
ki o bize yabancı gelir;
düşün, kaç karıştır yalnız kızdan erkeğe,
fikri o iken, ondan çekinir.

Her şey uzak –, ve hiçbir yerde kapanmaz daire.
Bak çanakta, keyifle hazırlanmış masada,
balıkların suratı tuhaf.

Balıklar dilsiz..., dendi bir zaman. Kim bilir?
Ama yok mu sonunda bir yer, orada
balık dili olsun, *onlarsız* konuşulsun?

XXI

SÖYLE şarkısını, kalbim, bilmediğin bahçelerin; camdan
dökülmüş gibi bahçelerin, berrak, erişilmez.
Su ve güller İsfahan ya da Şiraz'dan,
söyle şarkılarını kutsayıp, öv onları, benzersiz.

Göster, kalbim, hiçbir zaman onlarsız kalmadığını.
Seni demek istediklerini, olgunlaşan incirlerin.
Onların, arasından dallardaki çiçeklerinin
sanki yüze yükseltilmiş havalarıyla dostluğunu.

Sakın yanılgıdan, mahrumiyetleri olduğunun
gerçekleşmiş kararın, şunun: olmak!
İpek iplik, girdin içine dokunun.

Hangisiyle resimlerin sen içte birliksen
(hayattan bir azap anı da olabilir bu ancak),
hisset, bütün, meşhur halıdır sözü edilen.

XXII

EY yazgıya karşın: şahane bollukları
varlığımızın, parklarda kabına sığmayan, –
ya da taştan adamlar yüksek cümle kapıları
dibinde, balkonların altında doğrulan!

Ey tunçtan çan, tokmağını her gün
kör akışına karşı günün kaldırır.
Ya da o *bir*, Karnak'ta, sütun, sütun,
neredeyse sonsuz tapınaktan arda kalır.

Bugün kudurur geçer bolluklar, aynıları,
artık yalnızca acele, yatay sarı
günden kamaştıran ışıkla abartılı geceye.

Ama kudurtu dağılır ve bir iz komaz.
Havada uçuş kavisleri ve bunu yapanlar,
belki boşa değil hiçbiri. Ama yalnız düşünüldüğü gibi.

XXIII

SANA durmadan karşı koyan
saatlerinden birine çağır beni:
köpeklerin yüzü gibi yakın yakaran,
ama tekrar tekrar başını çeviren,

sonunda kavradığını sandığın an.
Böyle elden giden en çok senindir.
Biz özgürüz. Atıldık oradan,
önce selamlandık sandığımız yerdir.

Bir tutamak istiyoruz ürkek,
gençlere bazen biz eski için
ve çok eski hiç olmayan için.

Biz, yalnız adil, yine de övdüğümüz yerde,
çünkü biz, ah, dalız ve demir de,
ve tadı olgunlaşan tehlikenin.

XXIV

EY BU heves, daima yeni, gevşek balçıktan!
Hemen kimse en ilk cüretlilere yardım etmedi.
Kentler yine de mutlanmış körfezlerde meydana geldi,
su ve yağ doldurdu küpleri yine de açıktan.

Tanrılar, tasarlarız onları cüretli taslak,
somurtkan yazgı yıkar yine onları.
Ama onlar ölümsüzler. Bakın, biz kulak
vermeliyiz, sonunda bizi duyacak olana.

Biz, binlerce yılın soyu: analar ve babalar,
gelecek çocuk için daima daha beklentiliyiz,
bizi bir zaman aşarak sarsar diye daha sonra.

Biz, sonsuz cüretliler, ne çok zamanımız var!
Ve yalnız suskun ölüm, o bilir, biz neyiz
ve daima ne kazanır, ödünç verirse bize.

XXV

ŞİMDİDEN, dinle bak, işitirsin ilk tırmıkların
çalışmasını; yine insan düzenini
kuvvetli bahar öncesi toprağının
belli belirsiz sessizliğinde. Tadılmamış

görünüyor sana gelmekte olan. O bunca sık
önceden gelmiş olan gelir görünüyor sana
yine yeni bir şey gibi. Daima umarak,
almadın onu hiçbir zaman. O aldı seni.

Kıştan çıkmış meşelerin yaprakları bile
görünür akşamla geleceğin kahverengi.
Bazen havalar haber vermekte imlerle.

Siyahtır çalılar. Oysa yığınla gübre
duruyor daha koyu siyah olarak çim düzlükte.
Geçip giden her saat daha gençleşiyor.

XXVI

NASIL dokunaklı gelir bize kuş çığrışı...
Bir zaman yaratılmış herhangi bir bağrış.
Ama çocuklar, oynayarak açıklıkta,
bağırırlar bilmeden gerçek bağrışı.

Bağırırlar rastgele. Ara boşluklarına
bu, uzayın, (hani içine karıştığı sağlıklı
kuş çığrışının, düşlere karışması gibi insanların da –)
sürerler kendi, cıyak, takozlarını.

Eyvah, neredeyiz? Daima daha özgür,
ipi kopmuş uçurtmalar gibi
kovalarız yarı yüksek, kıyısında irkilmenin,

rüzgârlı parçalanır.– Sıraya koy bağıranları,
şarkılı Tanrı! Şakırtıyla uyansınlar,
akıntı diye taşıyıp başı ve rebabı.

XXVII

VAR mı gerçekten mahveden zaman?
Ne zaman, durgun tepede, yıkar hisarı?
Bu yürek, sonsuzca Tanrı'lara ait olan,
ne zaman yakar canını Demiurgos onun?

Gerçekten böyle korkak kırılganlar mıyız,
kaderin bizi inandırmak istediği gibi?
Derin, vaat dolu çocukluğumuz,
köklerde, sonraları, sakin mi?

Ah, geçiciliğin hayaleti,
safyürek kabule teşneyi
içinden geçer bir duman gibi.

Biz, sürüklenenler olarak,
kalırız biz aslında kalıcı
erklerin yanında Tanrısal görenek.

XXVIII

GEL ey ve git. Sen, hâlâ çocuk, tamamla
bir an için dans figürünü
danslardan biriyle saf yıldız takımına,
hani orada doğanın boğuk düzenini

geçici aşarız. Çünkü o kıpradı
yalnız salt işiterek, Orpheus şarkı söyleyince.
Sen daha o zamandan beri devinendin
ve hafif yadırgamış, bir ağaç düşününce

upuzun, işitime göre seninle adım atmayı.
Biliyordun sen sesini yükselttiği yeri
lirin –, o usalmaz ortayı.

Bunun için denedin o güzel adımları
ve umdun, bir kere dostun esenlikli
şenliğine doğru gidişini ve çehreni ona çevirmeyi.

XXIX

SESSİZ dostu pek çok uzaklığın, hisset,
nefesin hâlâ nasıl çoğaltıyor odayı.
Kirişlerinde karanlık çan yuvasının
çalsın çanın. Seni kemiren şey,

güçlü olacak bu besinle.
Değişimle içli dışlı ol.
Nedir en acı deneyimin?
İçmek sert geliyorsa, şarap ol.

Ol bu gece ziyadesiyle
sihirli güç duyularının azap yolunda,
onların tuhaf buluşmalarının anlamı.

Ve unuttuysa seni dünyasal,
sakin toprağa söyle: Sızıyorum.
Hızla akan suya konuş: Benim.

Orpheus'a Soneler üzerine ŞAİRİN AÇIKLAMALARI

X. Sone: İkinci koşukta *Malte Laurids Brigge'nin Notları*'nda da sözü geçen *Arles yakınındaki Alyskamps* ünlü eski mezarlık anılmaktadır.

XVI. Sone: Bu sone bir köpeğe yöneliktir. "*benim* efendimin eli" ile burada şairin 'efendisi' olarak geçen Orpheus bağlantısı kurulur. Şair bu eli, onun sonsuz katılımı ve nefs teslimi için, köpeği de kutsaması için, yönlendirmek ister; o neredeyse *Esav* gibi (oku: *Jakob.* 1. Mose 27), postunu yalnızca kalbindeki ona düşmeyecek bir miras yüzünden bürünmüştür: bütün acısı ve tatlısıyla insancıl olandan pay almak için.

XXI. Sone: Ufak bahar şarkısı bana aynı zamanda, bir kere Ronda'daki küçük rahibeler kilisesinde (Güney İspanya'da) bir sabah ayininde manastır çocuklarından dinlediğim, tuhaf bir biçimde dans edilen bir müziğin 'yorumu' gibi görünüyor. Çocuklar, sürekli dans usulü ile, triyangel (üçgen çalgı) ve tamburin (tef) eşliğinde bilmediğim bir güfteyi söylediler.

XXV. Sone: Wera'ya.

İkinci Bölüm

IV. Sone: Tekboynuzun eskiden beri ve Ortaçağ'da daima kutlanan bakirelik anlamları var: bu yüzden, o, dünyalı için varolmayan, bakirenin ona tuttuğu 'gümüş ayna' içinde (bak: XV. yüzyıl elişi duvar halıları) görünür görünmez ve 'onun içinde', aynı saflıkta, aynı gizlilikte ikinci bir aynada *olur.*

VI. Sone: Antik gül basit bir *'eglantine'* (yaban gülü) idi, kırmızı ve sarı, alevlerde görülen renklerde. Burada, Wallis'te, tek tük bahçede açıyor.

VIII. Sone: Dördüncü satır: (Resimlerdeki) kuzu, yalnız yazılı şerit aracılığıyla konuşur.

XI. Sone: Eski bir av göreneğine gönderme; düdenin belli yerlerinde, garip boz renkteki mağara güvercinlerini, mağara boşluklarına dikkatlice asılan beyaz bezleri birdenbire özel bir biçimde sallayarak, onları ürküyle dışarıya uçtuklarında vurmak için, yer altı mekânlarından ürkütülür.

XXIII. Sone: Okura.

XXV. Sone: Birinci Bölümdeki sonelerdeki (XXI.) çocukların bahar şarkısının karşıtı.

XXVIII. Sone: Wera'ya.

XXIX. Sone: Wera'nın bir arkadaşına.

Rainer Maria Rilke

İÇİNDEKİLER

Önsöz 5

Birinci Bölüm

I. Sone 15
II. Sone 16
III. Sone 17
IV. Sone 18
V. Sone 19
VI. Sone 20
VII. Sone 21
VIII. Sone 22
IX. Sone 23
X. Sone 24
XI. Sone 25
XII. Sone 26
XIII. Sone 27
XIV. Sone 28
XV. Sone 29
XVI. Sone 30
XVII. Sone 31
XVIII. Sone 32
XIX. Sone 33
XX. Sone 34
XXI. Sone 35
XXII. Sone 36

XXIII. Sone 37
XXIV. Sone 38
XXV. Sone 39
XXVI. Sone 40

İkinci Bölüm

I. Sone 43
II. Sone 44
III. Sone 45
IV. Sone 46
V. Sone 47
VI. Sone 48
VII. Sone 49
VIII. Sone 50
IX. Sone 51
X. Sone 52
XI. Sone 53
XII. Sone 54
XIII. Sone 55
XIV. Sone 56
XV. Sone 57
XVI. Sone 58
XVII. Sone 59
XVIII. Sone 60
XIX. Sone 61
XX. Sone 62
XXI. Sone 63
XXII. Sone 64
XXIII. Sone 65
XXIV. Sone 66
XXV. Sone 67

XXVI. Sone 68
XXVII. Sone 69
XXVIII. Sone 70
XXIX. Sone 71
Şairin Açıklamaları 75

Cem Yayınevi, *Orpheus'a Soneler* ile Rainer Maria Rilke'nin kendi eliyle yayına hazırladığı bütün şiir kitaplarını ilk kez Türkçeye kazandırmış oluyor.

Orpheus'a Soneler, Rainer Maria Rilke şiirinin iki başyapıtından biri. Diğeri *Duino Ağıtları*. *Orpheus'a Soneler*, bütün yönleriyle yaşama bir evetleme ve övgüdür. Okura yaşam için kalıp ve doğma öğretmiyor. Düşünce özgürlüğü ve düşlemgücünü özendiriyor.

Söyle şarkısını, kalbim, bilmediğin bahçelerin;camdan
dökülmüş gibi bahçelerin, berrak, erişilmez.
Su ve güller İsfahan ya da Şiraz'dan,
söyle şarkılarını kutsayıp, öv onları, benzersiz.

580025
ABA

ISBN 975-406-907-7
9789754 069075